

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Ректор Одеського державного
аграрного університету,

голова приймальної комісії

проф.  Михайло БРОШКОВ

05.05.2026



ПРОГРАМА СПІВБЕСІДИ

з географії

для прийому на навчання пільгових категорій вступників

для здобуття освітнього ступеня бакалавра

на основі повної загальної середньої освіти (ПЗСО) та НРК5 (освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста, освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра, освітнього ступеня молодшого бакалавра) до Одеського державного аграрного університету у 2026 році

ОДЕСА - 2026

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Програма співбесіди розроблена для вступників, визначених Порядком прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2026 році затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України 26 лютого 2026 року № 373 зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 20 березня 2026 року № 374/45768.

Програма співбесіди з географії укладена відповідно до програми зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання з географії, здобутих на основі повної загальної середньої освіти, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 26 червня 2018 року № 696.

Мета співбесіди – оцінити ступень підготовленості учасника співбесіди до навчання у закладах вищої освіти.

Співбесіда передбачає перевірку знань, умінь, навичок та інших компетентностей вступника: абітурієнт має показати розуміння основних законів природи, закономірностей розміщення населення, галузей господарства, знання елементів географічної номенклатури, продемонструвати своє вміння орієнтуватися в фактичному матеріалі, використовувати набуті знання на практиці, зокрема для пояснення особливостей розміщення підприємств тих чи інших галузей економіки, розв'язання картографічних задач тощо; вміння логічно мислити, виявляти певні закономірності у перебігу природних і соціально-економічних процесів.

Рекомендовано до видання Вченою радою Одеського державного аграрного університету (протокол № 11 від 24.04.2026 р.)



1. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Загальна географія.
2. Географія материків і океанів
3. Географія України
4. Географія населення світу
5. Світове господарство.
6. Регіони та країни світу.
7. Глобальні проблеми людства. Сталий розвиток

Розділ 1. Загальна географія

Цей розділ охоплює базові положення фізичної та загальної географії, які формують основу географічного світогляду. Він охоплює наукове розуміння структури геосистем, методів географічного дослідження та формування картографічного уявлення про простір.

1.1 Географія як наука: об'єкт, предмет, структура географічної науки. Історичні етапи становлення географії як науки. Внесок вітчизняних і зарубіжних учених у розвиток географічної думки. Методи географічного дослідження: описовий, порівняльно-географічний, картографічний, геоінформаційний, статистичний. Роль географії в сучасному суспільстві, зв'язок з іншими науками.

1.2 Зображення земної поверхні: поняття плану місцевості, азимуту, орієнтування на місцевості за природними ознаками та приладами. Поняття масштабу і його типи. Географічні карти: елементи, типи, масштаб, картографічні проекції, спотворення. Градусна сітка та координати. Використання карт у науці, освіті, господарстві.

1.3 Форма і рух Землі: форма Землі як геоїда. Основні рухи Землі — обертання навколо осі та обертання навколо Сонця. Наслідки цих рухів: зміна

дня і ночі, пір року, пояси часу, лінія зміни дат. Еліптичність орбіти та кут нахилу осі обертання. Визначення географічних широт і довгот.

1.4 Літосфера: будова Землі (земна кора, мантія, ядро). Поняття про літосферні плити, їх рух, утворення гір, землетрусів, вулканів. Типи земної кори. Геологічна історія Землі. Основні форми рельєфу: рівнини, гори, плато, улоговини. Мінерали й гірські породи, їх значення. Класифікація корисних копалин за генезисом та використанням.

1.5 Атмосфера: склад і структура атмосфери. Основні атмосферні явища. Розподіл температури з висотою. Атмосферний тиск. Вітер, напрямки панівних вітрів. Вологість і опади. Кліматичні пояси, типи клімату. Природні кліматичні зони. Людина і атмосфера. Проблеми глобального потепління та зміни клімату.

1.6 Гідросфера: поняття гідросфери, складові гідросфери. Світовий океан — поділ, основні властивості вод. Морські течії, припливи, відпливи. Внутрішні води: річки, озера, болота, льодовики, підземні води. Гідрологічний цикл. Водні ресурси і їх охорона.

1.7 Біосфера і ґрунти: структура біосфери, зв'язок біоти з іншими оболонками Землі. Основні екосистеми. Антропогенний вплив. Ґрунтоутворення, типи ґрунтів, закономірності їх поширення. Проблеми деградації ґрунтів і заходи з охорони біосфери.

1.8 Природні комплекси: географічна оболонка як цілісна система. Закономірності природної зональності та висотної поясності. Природні зони світу. Природні ландшафти. Вплив господарської діяльності на природні комплекси. Екологічні проблеми.

Розділ 2. Географія материків і океанів

Цей розділ формує уявлення про фізико-географічні особливості основних частин світу — океанів і материків. Він охоплює загальні закономірності будови земної поверхні, розміщення природних зон, водних об'єктів, а також населення і господарського освоєння територій.

2.1 Океани світу: характеристика Тихого, Атлантичного, Індійського та Північного Льодовитого океанів. Географічне положення кожного океану, особливості рельєфу дна, підводні хребти, жолоби. Кліматичні особливості акваторій, циркуляція вод, поверхневі течії, їхній вплив на клімат суміжних материків. Біологічні ресурси океанів. Екологічні проблеми забруднення океанів нафтою, пластиком, хімічними речовинами.

2.2 Материки світу: огляд географічного положення, геологічної будови, рельєфу, кліматичних особливостей, вод, рослинного і тваринного світу, населення та господарства. Особливості Євразії як найбільшого і найрізноманітнішого материка. Африка як приклад континенту з жарким кліматом і слабо розвиненою інфраструктурою. Америка — контраст між Північною та Південною частинами. Австралія — материк із унікальною флорою і фауною. Антарктида — материк досліджень і міжнародної співпраці. Природні ресурси та глобальне значення материків.

Розділ 3. Географія України

Цей розділ охоплює повну характеристику природних, демографічних, соціальних і економічних особливостей України. Він включає в себе опис фізико-географічних умов, природних ресурсів, населення, галузей економіки, адміністративного поділу та регіонального розвитку.

3.1 Фізична географія України: географічне положення — абсолютне, відносне, економіко-географічне. Адміністративно-територіальний устрій. Рельєф і тектоніка — низовини, височини, Карпати та Кримські гори. Основні геологічні структури. Корисні копалини: енергетичні, металеві, неметалеві. Клімат України, типи клімату, чинники формування. Води України — головні річкові системи (Дніпро, Південний Буг, Дністер), водосховища, озера, моря. Ґрунти — поширення, типи, проблеми деградації. Рослинність, тваринний світ. Природні зони України та фізико-географічне районування.

3.2 Економічна і соціальна географія України: характеристика населення (чисельність, густота, динаміка, структура, урбанізація). Промисловість:

основні галузі, структура, спеціалізація регіонів. Енергетика: традиційні та альтернативні джерела. Сільське господарство: структура землекористування, основні сільськогосподарські культури, тваринництво. Агропромисловий комплекс. Транспортна система: види транспорту, транспортні коридори. Зовнішньоекономічні зв'язки. Економічне районування України, особливості окремих регіонів.

Розділ 4. Географія населення світу

4.1. Демографічна ситуація: Поняття природного приросту населення (різниця між народжуваністю і смертністю), чинники, що впливають на демографічну ситуацію, регіональні особливості. Демографічна політика — заходи держав для регулювання чисельності населення. Демографічний вибух у країнах, що розвиваються, і депопуляція в розвинених країнах. Міграції: внутрішні й міжнародні, трудові, політичні, вимушені. Вплив міграцій на демографічну ситуацію.

4.2. Розселення. Типи поселень: сільські й міські, відмінності між ними. Урбанізація: процес, рівні, наслідки. Формування міських агломерацій, мегаполісів, мегалополісів. Урбанізація в країнах різного рівня розвитку. Субурбанізація, геттоїзація, проблеми перенаселення міст. Тенденції просторового розселення населення. Приклади урбанізації в різних частинах світу.

4.3. Етнічний і релігійний склад населення. Народи світу: основні етноси, їх просторове розміщення. Поняття «нація», «етнос», «етнічна мозаїка». Мовні сім'ї та групи: індоєвропейська, сино-тибетська, нігеро-кордофанська та інші. Мовна карта світу. Релігії світу: християнство (католицизм, православ'я, протестантизм), іслам, індуїзм, буддизм. Світські суспільства і конфесійна належність. Релігійні конфлікти. Україна як держава етнічного і релігійного розмаїття.

4.4. Зайнятість і трудові ресурси

Поняття «економічно активне населення». Сектори зайнятості: первинний, вторинний, третинний. Рівень безробіття. Структура зайнятості в країнах із різним рівнем розвитку. Тенденції на глобальному ринку праці: автоматизація, розвиток ІТ-сектору, перехід до «зелених» професій.

Розділ 5. Світове господарство

5.1. Основи економіки. Світове господарство як сукупність національних економік. Основні показники розвитку економіки: ВВП, ВНД, Індекс людського розвитку (HDI). Глобалізація економіки: транснаціональні корпорації (ТНК), фінансові потоки, міжнародні біржі. Регіональні інтеграційні об'єднання: ЄС, НАФТА, АСЕАН, МЕРКОСУР. Роль міжнародних економічних організацій (ВТО, МВФ, Світовий банк).

5.2. Первинний сектор. Сільське господарство: рослинництво (зернові, технічні культури, овочі, фрукти), тваринництво (велика рогата худоба, свинарство, птахівництво). Системи землеробства: екстенсивна, інтенсивна, органічне землеробство. Лісове господарство, рибальство, аквакультура. Добувна промисловість: видобуток вугілля, нафти, газу, руд. Географія видобутку та ресурсозабезпечення.

5.3. Вторинний сектор. Промисловість: енергетика (традиційна і альтернативна), чорна і кольорова металургія, машинобудування, хімічна, легка, харчова галузі. Географія промисловості світу. Індустріалізація, деіндустріалізація. Інноваційні виробництва. Промислові райони світу.

5.4. Третинний сектор. Сфера послуг: освіта, охорона здоров'я, культура, фінанси, транспорт, інформаційні технології. Туризм: типи туризму, туристичні регіони, вплив на економіку. Транспортна система світу: повітряний, морський, залізничний, автомобільний. Логістика. Розвиток електронної торгівлі, цифрової економіки.

Розділ 6. Регіони і країни світу

6.1. Географія регіонів світу: (Європа. Азія. Америка. Океанія. Африка (економіко-географічна характеристика країн за типовим планом).

- економіко-географічне положення регіонів (відносне та абсолютне, геополітичне значення);
- склад регіонів (країни, субрегіони);
- політична карта регіону: форми державного правління і територіального устрою, типологія країн за рівнем соціально-економічного розвитку;
- інтеграційні процеси: регіональні об'єднання, спільні економічні простори;
- населення регіону: чисельність, динаміка, розміщення, урбанізація, демографічні виклики;
- структура економіки країн регіону;
- зовнішньоекономічні зв'язки регіону, зокрема співпраця з Україною.

6.2. Географія країн світу (Німеччина, Франція, Велика Британія, Італія, Польща, Білорусь, Росія, Японія, Китай, Індія, Австралія, США, Канада, Бразилія, Єгипет, Південно-Африканська Республіка (ПАР).

Типовий план характеристики:

- Географічне положення країни, її роль у регіоні та світі.
- Демографічні особливості та система розселення.
- Сучасний соціально-економічний розвиток.
- Секторальна структура господарства, особливості первинного, вторинного та третинного секторів.
- Провідні галузі промисловості, що формують міжнародну спеціалізацію країни.
- Характерні риси аграрного сектору.
- Просторова організація господарства.

- Зовнішньоекономічні зв'язки, участь у глобальних ринках, співпраця з Україною.

Розділ 7. Глобальні проблеми людства і сталий розвиток

Основні глобальні виклики:

- Екологічна проблема: зростання обсягів викидів, зникнення біорізноманіття, деградація ґрунтів, забруднення вод і повітря.
- Демографічна проблема: нерівномірний розподіл населення, перенаселення в одних регіонах і вимирання в інших.
- Продовольча проблема: доступ до їжі, зростання цін, залежність від імпорту, порушення логістики.
- Енергетична проблема: залежність від викопних ресурсів, енергетична безпека, перехід на відновлювані джерела.
- Політична нестабільність: війни, російсько-українська війна, тероризм, міжнародна злочинність.
- Інформаційна безпека: маніпуляції, дезінформація, кібервійни.
- Пандемії: виклики глобальному здоров'ю, вплив на мобільність і економіку.

Поняття сталого розвитку як балансу між економічними, соціальними і екологічними цілями. Цілі сталого розвитку ООН, зокрема: подолання бідності, якісна освіта, гендерна рівність, чиста енергія, дії щодо зміни клімату. Роль географії у вирішенні глобальних проблем: просторове планування, оцінка ризиків, адаптація до змін клімату, просування екологічної грамотності.

2. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Кузишин А. ЗНО НМТ 2025. Географія. Комплексне видання + тестові завдання НМТ /КОМПЛЕКТ/: Видавництво: "Підручники і посібники". 2024. 512 с.
2. Кобернік С., Коваленко Р. Географія: підручник для 6-го класу. Видавництво: "Абетка", 2023.
3. Топузов О., Грома В., Ільницький І., Полтавченко Д. Географія: підручник для 6-го класу. Видавництво: "Освіта", 2023.
4. Кобернік С., Коваленко Р. Географія: підручник для 7-го класу. Видавництво: "Абетка", 2024.
5. Топузов О., Грома В., Косик І., Полтавченко Д. Географія: підручник для 7-го класу. Видавництво: "Освіта", 2024.
6. Запотоцький С.П. та інш. Географія: підручник для 8 класу закладів загальної середньої освіти. Тернопіль: Видавництво: "Астон", 2025. 272 с.
7. Пестушко В., Уварова Г., Довгань А. Географія: підручник для 9-го класу. Видавництво: "Генеза", 2022.
8. Запотоцький С. П. та інш. Географія. Підручник для 9-го класу закладів загальної середньої освіти . Тернопіль: Астон, 2026. 272 с.
9. Кобернік С. Г., Коваленко Р. Р. Географія (рівень стандарту): підручник для 10 класу. Кам'янець-Подільський: Абетка, 2024. 288 с.
10. Безуглий В.В., Лисичарова Г. Географія (рівень стандарту) : підручник для 11-го класу. Київ : Генеза, 2024. 176 с

Вступники можуть користуватися також іншими підручниками, посібниками, довідниками та словниками, рекомендованими Міністерством освіти і науки України.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ, СТРУКТУРА ОЦІНКИ І ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ ВСТУПНИКІВ З ГЕОГРАФІЇ

Тестовий бал	Характеристика підготовленості вступника
0	Відсутнє знання основного програмного матеріалу; вступник не може відтворити кілька географічних термінів, явищ.
1	Вступник володіє теоретичним матеріалом на рівні розпізнавання одного чи декількох географічних об'єктів, з допомогою екзаматора відповідає на запитання, що потребують відповіді «так» чи «ні».
2	Вступник на основі знань шкільного курсу географії дає нечіткі характеристики географічних об'єктів, з допомогою екзаматора відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді, може самостійно розрізнити окремі географічні поняття.
3	Вступник на основі знань шкільного курсу географії з допомогою екзаматора може самостійно розрізнити окремі географічні поняття без пояснення відповідних причин та наслідків, орієнтується за змістом питання.
4	Вступник на основі знань шкільного курсу географії з допомогою екзаматора зв'язно описує географічні явища, може встановити причинно-наслідкові зв'язки, орієнтується в особливостях понять і термінів, може коротко охарактеризувати їх.
5	Вступник на основі знань шкільного курсу географії відтворює значну частину теоретичного матеріалу, з допомогою екзаматора встановлює причинно-наслідкові зв'язки, описує географічні об'єкти чи явища за типовим планом; намагається робити висновки без підтвердження їх прикладами; частково володіє обов'язковою географічною номенклатурою.
6	Вступник на основі знань шкільного курсу географії самостійно дає більшість визначень, може з допомогою уточнювальних запитань екзаматора пояснювати явища, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, виправляти допущені неточності під час відповіді; на середньому рівні володіє географічною номенклатурою та картою за змістом питання.
7	Вступник на основі знань шкільного курсу географії має достатні географічні знання і застосовує їх для вирішення стандартних ситуацій; має цілісне уявлення про природні та суспільні явища, уміє вести спостереження за навколишнім середовищем; достатньо володіє картографічним матеріалом.

8	Вступник на основі знань шкільного курсу географії засвоїв основні уявлення, поняття і категорії географічної науки про Землю та господарську діяльність людини; застосовує здобуті знання на практиці, використовуючи прийоми аналізу статистичних даних про господарство і населення, показує їх зміну в часі; уміє наводити приклади взаємодії людини і природи; знає обов'язкову географічну номенклатуру.
9	Вступник на основі знань шкільного курсу географії має чіткі уявлення про компоненти природи і просторову організацію господарства; пояснює причинно-наслідкові зв'язки в природі й господарстві; майже безпомилково працює з картографічним матеріалом.
10	Вступник вільно володіє знаннями, усвідомлює сучасну географічну картину світу, здійснює оцінку процесів та явищ, передбачених навчальною програмою; пояснює прикладне значення географічних знань, дає розгорнуту відповідь, відбирає необхідні знання; вільно застосовує більшість географічних понять та може їх класифікувати; добре володіє картографічним матеріалом.
11	Вступник має глибокі знання про об'єкт вивчення, застосовує наукову термінологію, аргументує свої твердження і висновки, уміє працювати з джерелами географічної інформації; на високому рівні аналізує та використовує картографічну інформацію, робить аргументовані висновки.
12	Вступник володіє ґрунтовними географічними знаннями у межах вимог навчальної програми; висловлює та аргументує власне ставлення до різних поглядів на об'єкт вивчення; самостійно аналізує природні та суспільні явища, робить відповідні висновки й узагальнення; здатний розв'язувати проблемні завдання; вільно володіє картографічною інформацією та творчо її використовує.

Таблиця переведення тестових балів до шкали 100-200

Тестовий бал	Бал за шкалою 100-200
12	200
11	190
10	180
9	170
8	160
7	150
6	140
5	130
4	125
3	120
2	110
1	100
0	незадовільно

Голова предметної комісії з географії

Проф.



Віктор МИХАЙЛЮК